

BŮH NENÁVIDÍ VRAŽDU VÍC NEŽ VY¹

Thomas K. Johnson, Spojené státy a Česká republika

Toto je revidovaná verze kázání, které zaznělo 23. září 2018 v International Church of Prague v České republice. Kázání s podobným názvem a osnovou pronesl Dr. Johnson 10. listopadu 1991 v Hope Evangelical Church (PCA) v Iowa City ve státě Iowa, USA.

Deuteronomium 5:17: *Nezabiješ*

Genesis 4,1-10: *I poznal člověk svou ženu Evu a ta otěhotněla a porodila Kaina. Tu řekla: „Získala jsem muže, a tím Hospodina.“ Dále porodila jeho bratra Ábela. Ábel se stal pastýřem ovcí, ale Kain se stal zemědělcem. Po jisté době přinesl Kain Hospodinu obětní dar z plodin země. Také Ábel přinesl oběť ze svých prvorozených ovcí a z jejich tuku. I shlédl Hospodin na Ábela a na jeho obětní dar, na Kaina však a na jeho obětní dar neshlédl. Proto Kain vzplanul velikým hněvem a zesinal v tváři. I řekl Hospodin Kainovi: „Proč jsi tak vzplanul? A proč máš tak sinalou tvář? Což nepřijmu i tebe, budeš-li konat dobro? Nebudeš-li konat dobro, hřích se uvelebí ve dveřích a bude po tobě dychtit; ty však máš nad ním vládnout.“ I promluvil Kain ke svému bratru Ábelovi ... Když byli na poli, povstal Kain proti svému bratru Ábelovi a zabil jej. Hospodin řekl Kainovi: „Kde je tvůj bratr Ábel?“ Odvětil: „Nevím. Cožpak jsem strážcem svého bratra?“ Hospodin pravil: „Cos to učinil! Slyš, prolitá krev tvého bratra křičí ke mně ze země.“*

Lukáš 10,30-35: *Ježíš mu odpověděl: „Jeden člověk šel z Jeruzaléma do Jericha a padl do rukou lupičů; ti jej obrali, zbili a nechali tam ležet polomrtvého. Náhodou šel tou cestou kněz, ale když ho uviděl, vyhnul se mu. A stejně se mu vyhnul i levita, když přišel k tomu místu a uviděl ho. Ale když jeden Samařan na své cestě přišel k tomu místu a uviděl ho, byl hnut soucitem; přistoupil k němu, ošetřil jeho rány olejem a vínem, obvázal mu je, posadil jej na svého mezka, zavezl do hostince a tam se o něj staral.“*

K jedné z prvních masových vražd na americké univerzitě došlo 1 km od našeho kostela, asi týden předtím, než jsem měl kázat o přikázání „Nezabiješ“. V pátek odpoledne 1. listopadu 1991 se Gang Lu zúčastnil schůzky

¹ Výňatek z: Thomas K. Johnson, William S. Barker (Vydavatel). The Decalogue Project – Disciples from Six Continents Engage God’s Ten Commandments [Projekt Dekalog – Učedníci ze šesti kontinentů se zabývají deseti Božími přikázáními]. World of Theology Series – Published by the Theological Commission of the World Evangelical Alliance, Svazek 24. Culture and Science Publishing: Bonn, 2022. Dostupné online pod <https://theology.worldidea.org/world-of-theology/>.

výzkumné skupiny pro fyziku plazmatu na Iowské univerzitě, kde dokončoval doktorát. Vytáhl revolver ráže 38, staromódní pistoli, a začal střílet lidi do hlavy. Bylo to tak nečekané, že si ostatní lidé v místnosti nejprve mysleli, že jde o halloweenský vtip. Nic podobného se předtím nestalo. Pět lidí, které zastřelil, zemřelo a jeden byl upoután na invalidní vozík. Poté odešel do svého pokoje a zabil se vlastní zbraní.

V našem malém univerzitním městečku se rozhostil šok. Za normálních okolností to bylo klidné a tolerantní místo. Někteří viděli naše město jako výspu civilizace a osvěty uprostřed nesčetných mil kukuřičných polí Iowy. Jak se to mohlo stát?! Za pár dní se šok změnil v rozhořčení, ve skutečně palčivý hněv.

Následující týden jsem toto přikázání studoval a naslouchal reakcím lidí v komunitě. Pak jsem se rozhodl, že ve svém kázání zdůrazním téma: „Bůh nenávidí vraždu víc než vy.“ A tak jsem se rozhodl, že budu kázat na toto téma. Stále mám v živé paměti intenzivní pocity, které se projevíly v našem sboru i v celém městě.

Většina z nás dnes nežije na malém městě, kde je vražda vzácností. Žijeme v globální vesnici, kde jsou vraždy na denním pořádku. Když čtu zprávy nebo se na ně dívám v televizi, jedna z otázek, která mi vrtá hlavou, zní: „Kdo dnes tvrdí, že vražděním obyčejných lidí dělá něco velkého?“. Co bychom jako občané globální vesnice měli říci na toto přikázání?

Je třeba si uvědomit jednu věc, kterou je třeba definovat. Přikázání se týká zabití jednoho člověka druhým. Nevztahuje se na záležitosti, jako je trest smrti nebo účast ve spravedlivé válce. Občas se stává, že věřící čtou toto přikázání a myslí si, že vylučuje možnost být policistou nebo sloužit v armádě, protože tyto role by mohly vyžadovat použití smrtící síly. Ale tytéž starozákonní knihy, které nám dávají toto přikázání, také předepisují trest smrti v určitých velmi vzácných situacích a dávají pravidla pro prosazování práva a vedení války, aniž bychom ztratili svou lidskost. Biblická úcta k lidskému životu by nás měla vést k tomu, abychom jakékoli odnětí lidského života považovali za tragické - ale možná za nezbytné v pečlivě vymezených a doufejme vzácných případech.

Když se na toto přikázání pozorně podíváme, rád bych poukázal na *dva předpoklady* a pak na *dva důsledky* tohoto přikázání.

Prvním předpokladem tohoto přikázání je, že hluboko v sobě máme vražedný potenciál. Jinak řečeno, v každém z nás je kousek Kaina. Možnost spáchat vraždu nebo mít vražedné myšlenky netrápí jen jiné lidi. Je v každém z nás.

Když se podíváme na Kaina, vidíme, že jeho vražda Ábela nebyla projevem momentální frustrace. Byl to plánovaný, promyšlený čin. Odvedl

svého bratra na pole, daleko od ostatních členů rodiny, daleko od civilizace, kde ho nikdo nezastaví.

Když jsem poslouchal zprávy o vraždách před více než 30 lety, zdálo se, že reportéři jen těžko přijímají fakt, že šlo o promyšlenou a pečlivě naplánovanou vraždu. Chvilkový akt frustrace reportéři dokázali pochopit, ale ne plánovanou a promyšlenou vraždu. Protože jsme naivní, pokud jde o lidskou povahu, zdráháme se připustit, že by brilantní mladý vědec, který má před sebou slibnou kariéru, mohl pečlivě naplánovat vraždu svých profesorů a vedení univerzity. Je příliš bolestné přiznat si tuto pravdu o lidské povaze, ale je to tak. Běda! Takoví jsme my lidé; tento potenciál o nás platí, i když jsme talentovaní a vysoce vzdělaní.

Vzpomeňme si na Kaina a Ábela: Je cenné si všimnout, že již od velmi raných dob lidských dějin lidé jasně rozlišovali mezi zabitím člověka a zabitím zvířete (v tomto případě pro náboženský kult), a to navzdory zjevné fyzické podobnosti mezi lidmi a zvířaty a podobnosti v procesu zabíjení lidí a zvířat. Je také cenné si všimnout, že tato raná vražda člověka byla výrazem hněvu na Boha. Kain se na Boha zlobil, protože Bůh nepřijal jeho oběť; pro Kaina bylo velmi obtížné zaútočit přímo na Boha, ale nebylo tak obtížné zaútočit na někoho, kdo byl zrcadlovým obrazem Boha a kdo se zdál být Božím přítelem. Pozadím této nejstarší vraždy byla *náboženská frustrace*: nepřátelství vůči Bohu může být nesprávně zaměřeno na lidi.

Na Kainově uctívání, na jeho oběti, bylo něco špatného, co ji činilo pro Boha nepřijatelnou, i když přesně nevíme, co bylo na jeho uctívání špatné. Kain věděl, že v jeho uctívání je něco nedostatečného; nebyl s Bohem smířený. Abelovo uctívání však Bůh přijal, což Kaina zanechalo frustrovaného na nejhlubší úrovni jeho duše. A tato náboženská frustrace vedla k vraždě.

Nábožensky motivované násilí studuji kvůli své práci teoretika lidských práv. V dnešní době existují dvě běžné cesty, kterými náboženství vede k násilí, a to i smrtelnému. První z těchto cest k nábožensky motivovanému násilí se nejčastěji vyskytuje v některých islámských hnutích, i když je možná i v jiných náboženstvích. V rámci některých odrůd islámu je pro lidi obtížné získat jistotu, že se po smrti dostanou do ráje. Tato nejistota tíží duše mnoha lidí. Několik odrůd islámu tento problém řeší tím, že pokud zemřete během náboženské války, džihádu, pak můžete mít jistotu, že půjdete do ráje. Proto někteří lidé podnikají sebevražedné mise v rámci toho, co považují za náboženskou válku. Je to jejich vstupenka do ráje, jak to vidí oni, i když já bych to nazval nefunkčním náboženstvím.

Další cestou od náboženství k násilí je v dnešní době určitý typ náboženského nacionalismu. Některé typy náboženského nacionalismu nevedou k represí nebo násilí. Například John Adams, druhý prezident Spojených států, veřejně prohlásil: „Nemáme žádnou vládu vyzbrojenou mocí,

kteřá by byla schopna bojovat s lidskými vášněmi nezkrocenými ... morálkou a náboženstvím ... Naše ústava byla vytvořena pouze pro morální a náboženské lidi.“² Když to Adams řekl, pravděpodobně předpokládal, že „náboženství“ obvykle znamená nějaký typ křesťanství, ale politický princip, který formuloval, se může vztahovat i na některá jiná náboženství. Adams se domníval, že zdravé náboženství nám pomůže krotit naše kainovské vášně, a tím přispěje k budování národa. Jedná se o konstruktivní náboženský nacionalismus.

Existuje také jiný typ náboženského nacionalismu, který tvrdí, že aby byl člověk dobrým občanem naší společnosti a měl v ní svá práva, musí patřit ke správnému náboženství. A pokud člověk nepatří ke správnému náboženství, nemá práva. S takovými lidmi bez práv může být zacházeno nelidsky, ať už z nich uděláme otroky, vyženeme je nebo je zabijeme. Takový nefunkční náboženský nacionalismus mění naše Kainovy vášně v politický princip.

Tento problém vidíme, když hinduističtí nacionalisté říkají: „Indie je pro hinduisty,“ což znamená, že křesťané a muslimové do Indie nepatří a mohou být napadáni, zabíjeni nebo vyháněni ze země. Mám dobrého přítele z Indie, vynikajícího vědce, jehož otec konvertoval z hinduismu ke křesťanství. Kvůli své křesťanské víře byla tato rodina a její církve v Indii po mnoho let vystavena opakovaným útokům. Kainův hněv se stal destruktivním typem hinduistického náboženského nacionalismu, který vede ke smrti a ničení.

Tento problém vidíme i v tom, jak se v Myanmaru zachází s Rohingy. To je nyní na nejvyšší úrovni označováno za genocidu a zločin proti lidskosti. Tito normální lidé byli zabiti nebo vyhnáni s hrozným utrpením, a to převážně proto, že jsou muslimskou menšinou a ne buddhisty. Jedná se o nefunkční buddhistický nacionalismus, který si nedokáže představit, že by lidé jiného náboženství mohli být dobrými občany své země. Vnímám to jako Kainův hněv proměněný v politickou ideologii.³

My, kteří čteme nebo píšeme knihu, jako je tato, musíme být opatrní, pokud jde o křesťanský nacionalismus. Můžeme uznat, že John Adams nás má co učit, ale zároveň musíme přiznat, že křesťané se někdy chovají a znějí až příliš jako islamističtí džihádisté. Nikdy si nesmíme myslet nebo říkat, že pouze lidé našeho náboženství mají normální lidská práva nebo mohou být dobrými občany naší země, bez ohledu na to, kterou zemi nazýváme svým domovem.

² John Adams, „Projev k massachusettské domobraně“, 11. října 1798, pravopis modernizován; <https://founders.archives.gov/documents/Adams/99-02-02-3102>.

³ Viz dodatek k této kapitole o náboženské frustraci a lidských právech.

Vztah víry k míru nebo násilí se projevuje zejména na individuální úrovni. Lidé, kteří jsou v pokoji s Bohem a vědí, že jsou v pokoji s Bohem, nebudou mít touhu někoho zavraždit. Samozřejmě se čas od času na lidi rozzlobíte. To se stává nám všem. Ale skutečný pokoj s Bohem hněv zastíní a omezí. Pokud se vy nebo váš přítel hluboce rozzlobíte, až máte téměř chuť někoho zavraždit, vraťte se k otázce náboženské frustrace. Pokoj s Bohem skrze víru v Ježíše Krista a vědomí, že tento pokoj máme, je způsob, jak vyřešit vražedný potenciál v nás.

Druhým předpokladem tohoto přikázání je, že lidé jsou stvořeni k obrazu Božímu. Obraz Boží je vztah nebo dialog, který má každý člověk s Bohem. I když je vztah člověka k Bohu negativní, a to i do té míry, že se dotyčný prohlašuje za ateistu, jeho vztah k Bohu ho činí člověkem. Aby nás Bůh pro tento vztah vybavil, dal nám rozumové schopnosti, morální smysl, tvůrčí schopnosti a potřebu lidských vztahů.

V souvislosti s tímto přikázáním musíme vidět, že Boží obraz souvisí s tím, jak Bůh vidí člověka. Ať už člověk má nebo nemá jakékoliv schopnosti či možnosti, Bůh ho vidí jako cenného, protože k němu promlouvá. Každý lidský život patří Bohu, protože každý člověk je v diskusi s Bohem, i když je tato diskuse právě teď vášnivou hádkou. Každý útok na člověka je útokem na Božího přítele nebo nepřitele a Bůh své nepřátele miluje. Mohli bychom říci, že útok na člověka je útokem na Boha, který se odráží skrze druhého člověka.

To je spojitost mezi falešným uctíváním a vraždou. Pravé uctívání Boha vede k uctívání jeho obrazu v ostatních lidech, a to jak v Božích přátelích, tak v jeho nepřátelích. Falešné uctívání zneuctívá Boha a vede ke zneuctění lidí v jeho obraze. Každý útok na člověka je zároveň útokem na Boha a každý útok na Boha vede k útokům na lidi.

Je velmi důležité, aby lidé Bible mluvili o Božím obrazu, protože se domnívám, že moderní sekularismus nemá žádný základ ani důvod věřit v lidskou hodnotu a důstojnost. Uvedu dva příklady nekřesťanských filozofů, kteří o těchto věcech píší a kteří nemají dostatečný základ pro lidskou důstojnost.

Michael Tooley je filozof, který obhazuje potraty. Píše, že jediná bytost, která má právo na život, je ta, která má touhu po pokračování života. Poukazuje na to, že nenarozené děti, stejně jako malé děti, nemají žádnou představu o pokračování života, a proto po něm ani netouží. Poměrně důsledně se domnívá, že je morálně dovoleno zabíjet malé děti. Bojím se slyšet, co by řekl o těch, kteří jsou senilní nebo v bezvědomí.

Peter Singer je jedním z předních filozofů zabývajících se právy zvířat. Tvrdí, že schopnost cítit bolest dává bytosti právo nebýt napadána. Pro-

tože mnoho zvířat, jako jsou šimpanzi, krávy, ovce a krysy, má schopnost cítit bolest, mají morální právo na život a ochranu stejné jako lidé. Myslet si něco jiného znamená provinit se „druhovým přístupem“, který je podle něj podobný rasismu.

Tooleyho a Singera zmiňuji proto, abych ukázal, jak obrovská propast zeje mezi křesťanskými a sekulárními názory na lidskou důstojnost. Z Boží prozřetelnosti jsem studoval některé ateistické filosofy, kteří píšou o lidské důstojnosti, v době, kdy moje tchyně chátala kvůli Alzheimerově chorobě. Podle definic některých z těchto autorů život této milé ženy, matky mé manželky, již nemusel mít žádnou hodnotu ani důstojnost, protože již neměla normální lidské schopnosti. Přesto ji naše rodina vnímala jako Boží dceru, i když už na nás nemohla reagovat.⁴ Bůh ji stvořil ke svému obrazu a Bůh k ní promluvil při stvoření a vykoupení.

Nevěřící svět se snaží najít nějaký dobrý důvod, proč věřit v lidskou důstojnost, nějaké dobré vysvětlení toho, proč mají lidé práva a odkud tato práva pocházejí. Když ztratíte Boha, ztratíte i lidskou důstojnost. Sekulární autoři píšící na toto téma mají tendenci přikázání o vraždě vztahovat na zvířata, případně ho nevztahovat na některé skupiny lidí. V křesťanském pojetí je příkaz nevraždit pevně založen na tvrzení, že lidé jsou stvořeni k obrazu Božímu.

To je druhý předpoklad tohoto přikázání. Nyní dva důsledky tohoto přikázání.

Prvním důsledkem je, že se musíme vypořádat s vražednými postoji v nás samých. V Matoušově evangeliu 5,21 Ježíš říká: „Slyšeli jste, že už dávno bylo lidem řečeno: ‚Nevraždi a každý, kdo vraždí, bude podroben soudu.‘ Já vám však říkám, že každý, kdo se hněvá na svého bratra, bude podroben soudu. A opět: Každý, kdo řekne svému bratru: ‚Racca‘, se bude zodpovídat před Sanhedrinem. Ale každý, kdo řekne: ‚Ty blázne!‘, bude vystaven nebezpečí pekelného ohně.“

V Ježíšově době zřejmě existovali lidé, kteří chtěli pomocí filozofického triku omezit platnost přikázání na fyzický čin vraždy. Ježíš však říká, že přikázání se vždy vztahovalo i na slova a myšlenky. Ničivá slova a hněvivé myšlenky jsou v Božím pohledu na věc podobné vraždě.

Musíme být přesní. Je možné se zlobit bez hříchu. Ježíš se hněval bez hříchu. Přesto je hněv velmi často příležitostí k hříchu. V některých situacích je hněv jedinou správnou reakcí. To platí, když jsme svědky hrozného

⁴ Více o tomto tématu viz Thomas K. Johnson, „Is Human Dignity Earned? Or is Human Dignity a Gift?“ https://www.academia.edu/45429707/Is_Human_Dignity_Earned_or_Is_Human_Dignity_a_Gift.

nespravedlnosti. Někteří proroci starověkého Izraele znějí rozzlobeně. Většina z nás se kvůli nespravedlnosti hněvá příliš zřídka.

Věřím, že většina z nás dokáže rozlišit mezi dobrým a špatným hněvem. Dovolte mi však zmínit několik věcí, které jsou ukazateli hříšného hněvu. Zlobíte se velmi často? Pokud ano, musíte se s tím vypořádat. Zlobíte se bezdůvodně nebo z velmi nepatrného důvodu? To je problém. Zůstáváte dlouho rozzlobení nebo dlouho chováte zášť vůči nějaké osobě? Nejste ochotni odpustit? Vymyká se vám hněv z rukou? Vyjadřujete svůj hněv nevhodným způsobem?

Ne každý hněv je hříšný. Velmi často je však hněv příčinou hříchu. Když se hněváme, musíme si dávat velký pozor, abychom se nedopustili něčeho takového, jako je vražda nebo pomluva. Pokud se hněváte příliš často nebo příliš mnoho, požádejte o pomoc. Možná budete potřebovat pastora nebo poradce. A zeptejte se sami sebe: Je váš hněv skutečně náboženskou frustrací? Je lékem na váš hněv nové vědomí pokoje s Bohem?

Před mnoha lety jsem byl velmi rozzlobený kvůli něčemu, co mi někdo udělal. Když jsem si uvědomil míru svého hněvu, rozhodl jsem se jít na procházku do parku. Během procházky jsem přemýšlel o několika lidech, které jsem potkal a kteří byli neustále rozzlobení, a to natolik, že se jejich hněv stal v mém vnímání jejich charakteristickým rysem. Brzy jsem věděl, že stojím před rozhodnutím, zda odpustit, nebo se stát chronicky rozhněvaným člověkem. Nebylo to snadné, ale vzhledem k Božímu odpuštění v Kristu jsem se dokázal hněvu zbavit, aby mě hněv nezničil.

Druhým důsledkem tohoto přikázání je, že se musíme snažit chránit lidský život. Toto přikázání, stejně jako několik dalších, je uvedeno v záporném významu, přičemž se předpokládá, že inteligentní čtenáři přijdou na pozitivní Boží požadavek. Tímto Božím požadavkem je, abychom se snažili chránit životy lidí stvořených k Božímu obrazu.

Jedním z nejznámějších biblických příběhů v tomto smyslu je příběh o milosrdném Samaritánovi. Pěší poutník je okraden a přepaden a polo-mrtvý zůstane stát na cestě. Další dva pocestní jen projdou kolem, ale třetí pocestný se značným rizikem a náklady zastaví, poskytne zraněnému první pomoc, naloží ho na svého osla a odveze do bezpečí. A to se pro nás stává vzorem – obětavá láska k ochraně lidí, dokonce i lidí z etnika, které tradičně máme nenávidět.

To je důvod, proč se věřící, kteří jsou vzdělaní ve zdravotnictví, tak často snaží pomáhat lidem, kterým by se jinak pomoci nedostalo. To je důvod, proč křesťané stáli v čele zrušení obchodu s otroky a otroctví. Proto někteří věřící ukřývali Židy před nacisty. Proto křesťané pomáhali uprchlíkům a zakládali útulky a záchranné misie pro bezdomovce, alkoholiky a

narkomany. Proto by se křesťané měli tolik zabývat potraty a infanticidou – zabíjením vlastních potomků. V USA je všeobecně známo a uznáváno, že když dojde k hroznému hurikánu nebo jiné přírodní katastrofě, peníze na pomoc v nouzi přicházejí většinou od vlády, ale velká část pomoci v nouzi přijde prostřednictvím církví.

Naše víra nám dává určitý způsob vidění věcí a tento způsob vidění vede k činům. Pokud věříme, že nás Bůh stvořil ke svému obrazu, pokud věříme, že nám dal Desatero, pak každý z nás musí dělat, co může, aby chránil lidský život. K tomu je třeba v lásce reagovat na potřeby, na které nás Bůh upozorňuje.

Rád bych se zmínil o jednom velmi aktuálním problému. Při péči o přítele nebo příbuzného, který je nemocný až na pokraji smrti, si někdy můžeme klást otázku, zda Bůh chce, abychom využili všechny možné lékařské prostředky, nebo zda existuje bod, kdy je správné nechat nemoci volný průběh, který může vést ke smrti. Můj názor je následující – protože náš život patří Bohu, je špatné spáchat sebevraždu, špatné je někomu pomáhat spáchat sebevraždu a špatné je praktikovat jakoukoli aktivní eutanazii. Na druhou stranu, protože každý život patří Bohu, pokud jste dospěli do bodu, kdy už lékařské prostředky nedokážou obnovit určitý stupeň zdraví, je v pořádku nechat nemoc, aby pokračovala, za předpokladu, že je člověku až do konce projevována láska a péče. V této situaci bychom se měli za dotyčného člověka nadále modlit a dokonce se ptát Boha, zda by nebyl ochoten obnovit jeho zdraví. Pán dává život, který musíme respektovat; Pán také bere život ve svůj pravý čas.

Téma mého dnešního dopoledne je do jisté míry ponuré - vražda, hřích a smrt. Ale vzpomeňte si, čím jsem začal. Bůh také nenávidí vraždu, mnohem více než my.

Vraťme se ke Gangu Luovi, masovému vrahovi z Iowy před více než 30 lety, a položme si otázku: „Věděl, že to, co se chystá udělat, je špatné?“ Aniž bych znal jeho osobní příběh, tipoval bych, že Bibli příliš neznal. Pravděpodobně nikdy nečetl příběh Kaina a Ábela a možná nečetl ani Desatero přikázání. Možná znal příběh o milosrdném Samaritánovi, protože ten je známější. Věděl, že jeho plány jsou zlé?

Myslím, že odpověď je ano i ne zároveň. Existují důležité pravdy, které o dobru a zlu vědí všichni lidé, protože všichni žijeme v Božím světě, ale někteří by raději tolik nevěděli. Lidé se mohou tvářit, že něco nevědí, i když to skutečně vědí. Toto poznání potlačují a správné morální poznání třeba nahrazují hněvem, nefunkčním náboženstvím nebo příšernou ideologií.

Napodobujme tedy Boha jako lidé, kteří nenávidí vraždu, kteří milují lidi stvořené k Božímu obrazu a kteří mluví o úplném odpuštění v

Kristu jako o protijedu a řešení vražedného hněvu, který se v nás tak snadno vzedme.

Dodatek: Náboženská frustrace a lidská práva⁵

Pozorovatel si snadno všimne, že různé druhy náboženské frustrace přispívají k různým druhům porušování lidských práv. Často je celá skupina lidí pronásledována kvůli svému přesvědčení, ať už se jedná o židovskou, křesťanskou, hinduistickou, muslimskou nebo jakoukoli jinou skupinu lidí. Přítomnost vyhraněného náboženského systému dělá z národa výrazný cíl pro lidi, kteří mají nejrůznější nepřátelství a frustrace. Přemýšlejte o těchto pronásledovaných lidech, které představuje Ábel; jejich počet je obrovský. Pronásledování náboženské skupiny je málokdy čistě náboženské. Do takového pronásledování se často mísí etnická nenávisť, ekonomická závist, osobní zášť, nacionalistická horlivost a řada dalších temných motivů. Lidé, kteří se jich dopouštějí, jsou často široce frustrovaní životem. A dobře identifikovaná náboženská komunita, náboženská instituce nebo náboženský vůdce se stává terčem násilí nebo diskriminace. Frustrace ze života se mění v agresi vůči osobě nebo skupině, která by mohla být blízka Bohu. Ti, které představuje Ábel, jsou příliš často vraždění.

Existují také nábožensky frustrovaní lidé, které představuje Kain. Jejich náboženství nebo jeho náhražka (jako je komunismus, národní socialismus a různé další politické ideologie) činí některé lidi nebo celé hnutí nepřátelskými vůči ostatním a může také poskytovat určité vysvětlení, proč by měla být jiná skupina lidí omezována nebo ničena. Tato náboženství nebo nábožensko-politické ideologie mají v rámci svého učení a etiky určité myšlenky, tvrzení, příklady nebo zásady, které vysvětlují, proč by všichni ostatní lidé nebo určití jiní lidé měli být potlačeni, vyhnáni nebo zabiti. Někdy jsou opovrhovaní nebo druhořadí lidé identifikováni podle rasy, někdy podle náboženství nebo někdy podle společenské třídy. Tato náboženství a ideologie můžeme zařadit do jedné skupiny, protože dávají organizovaný výraz vnitřním náboženským frustracím, podobným těm Kainovým. Jejich náboženství jim nezajistilo mír s Bohem, se sebou samými ani s ostatními lidmi. Pozorovatelné výsledky po celém světě jsou děsivé.

Svoboda náboženského vyznání bývá někdy označována za „první svobodu“ nebo „matku lidských práv“. Společnost, která se naučila chránit velmi rozsáhlou svobodu náboženského vyznání, se také učí zvládat

⁵ Tento text je převzat z knihy Thomas K. Johnson, *Human Rights: A Christian Primer*, 2nd edition (Bonn: VKW 2016), 46-48; https://www.academia.edu/36884876/Human_Rights_A_Christian_Primer.

vlastní náboženské frustrace, které jsou hlavní příčinou mnoha dalších případů porušování lidských práv. A jakmile jsou tyto náboženské frustrace do značné míry zvládnuty, je mnohem snazší podniknout kroky k ochraně celé škály lidských práv. Biblický realismus o lidské přirozenosti nám umožňuje vidět, že ochrana svobody náboženského vyznání často povede také k praktické ochraně celé řady dalších lidských práv a k rozkvětu společnosti velmi široce. Skutečná svoboda náboženství je samozřejmě jak individuální, tak kolektivní; to znamená, že jak jednotlivcům, tak celým společenstvím musí být umožněno plně projevit svou víru.⁶

Hluboká náboženská potřeba je blízko středu toho, co nás činí lidmi; jestliže nás Bůh stvořil jako odraz nebo obraz svého srdce a mysli, je přirozené, že jedním z našich nejhlubších pudů nebo instinktů bude vztah s Bohem. Když se Augustin modlil: „Neklidné je naše srdce, dokud nespočine v tobě,“ nevyznával jen svou vlastní touhu po Bohu.⁷ Popisoval ústřední prvek toho, co nás činí lidmi. I když v Boha nevěřil, filozof Ludwig Feuerbach tvrdil, že to, co dělá lidi lidmi, je skutečnost, že jsou nábožensky založení. „Náboženství má svůj základ v podstatném rozdílu mezi člověkem a surovcem – surovci nemají náboženství.“ (Slovo „brutus“ znamená zvíře.)⁸ Ochrana náboženské svobody má velmi blízko k ochraně tajemství či podstaty lidství.

⁶ Skutečná svoboda náboženství musí zahrnovat takové záležitosti, jako je svoboda projevu, které vyplývají ze základního přesvědčení člověka nebo společenství, např. svoboda vzdělávat své děti ve světle své víry, svoboda shromažďovat se se spoluvěřícími, svoboda vlastnit nebo si pronajmout vhodné budovy nebo zařízení pro tyto činnosti. Skutečná svoboda vyznání v sobě obsahuje skutečnou svobodu slova, svobodu tisku, svobodu shromažďování, svobodu cestování a svobodu vzdělávání.

⁷ To je úvodní věta slavných *Vyznání* svatého Augustina (354-430), biskupa z Hippo, které se nachází v dnešním Alžírsku. Tato cenná kniha je k dispozici v různých českých překladech a v mnoha dalších jazycích.

⁸ Ludwig Feuerbach (1804-1872) byl německý ateistický filozof náboženství. Některé jeho myšlenky později převzali Karel Marx a Sigmund Freud, čímž se stal jedním z důležitých zdrojů moderního evropského ateismu. Velmi ironické je, že některé z jeho ústředních myšlenek byly obsaženy v jeho knize *Podstata křesťanství*, která je útokem na křesťanskou víru. Uvedený citát je úvodním slovem této knihy, která je k dispozici v různých vydáních a jazycích; je také zařazen do mnoha antologií západní filozofie.